

Färgglädje!

PEDAGOGHANDLEDNING FÖR FÖRSKOLAN TILL ÅK 3

Denna handledning vänder sig till dig som är pedagog i förskolan eller åk f-3 och vill arbeta med bild i förskolan eller skolan. Med utgångspunkt i tre av Bror Hjorths konstverk fördjupas elevernas kunskap om konstnären och om färger. Målet är att eleverna efter temat ska känna till grund- och komplementfärgerna och fått upptäcka hur de samspelar i Bror Hjorths verk. De ska också genom eget skapande få praktisk kunskap om färgblandning.

Tanken med det konstpedagogiska upplägget är att du varvar berättande och samtal och att ni avslutar med eget skapande. Tänk på att det i samtal om upplevelsen av konst inte finns något rätt eller fel. Alla har rätt till sina funderingar. Genom att barnen i gruppen får sätta ord på sina tankar och lyssna på varandras idéer kommer nya infallsvinklar på konsten att framträda som en ensam betraktare kanske inte skulle få syn på. Som pedagog fungerar du som samtalsledare. Frågorna i handledning är tänkta som förslag för att komma igång. Kanske kommer helt andra frågeställningar att komma fram i din grupp? För att skapa ett bra samtalsklimat, tänk på att ställa öppna frågor som inte bara har ett rätt svar. Om barnen undrar över någon detalj eller faktafråga om konsten eller om Bror Hjorth som du inte kan svara på så är du varmt välkommen att höra av dig till oss på Bror Hjorths Hus så ska vi försöka hjälpa till.

Hoppas du ska ha mycket nytta och nöje av handledningen,
Maria Malmberg Wallin
maria@brorhjorthshus.se

Bror Hjorths Hus

Kort om Bror Hjorth

Bror Hjorth levde mellan 1894 och 1968. Han var konstnär och arbetade med teckning, måleri och skulptur. Som liten bodde han på landet strax norr om Uppsala (Björkling). Han utbildade sig till konstnär i Paris på 1920-talet. Från 1943 och fram till sin död bodde han i huset på Norbyvägen i Uppsala, det som nu är museum. Han var gift två gånger. Först med Tove Friis, med henne fick han sitt enda barn, sonen Ole. Sedan med Margareta Adde som han lärde känna när hon var hans modell.

Bror Hjorth skapade färgstark konst och räknas till en av 1900-talets stora svenska konstnärer. Han avbildar ofta människor i sin konst. Det är personer som han känt eller beundrat. Han sa en gång att han bara kunde måla det han älskade.

Kort färglära

Färgerna blå, gul och röd är grundfärger. De kan man inte få fram genom färgblandning av några andra färger. Men har man grundfärgerna kan man blanda de flesta andra färger. Gult blandat med rött blir orange, gult och blått blir grönt, rött och blått blir tillsammans lila.

Varje grundfärg har en komplementfärg. Röd och grön är t ex varandras komplementfärger. Orange, grön och lila är grundfärgernas komplementfärger. Målar man en färg bredvid dess komplementfärg så förstärker de varandra så att de syns extra bra, som röda julkulor i en grön julgran.

En annan aspekt på färger är att man kan dela upp dem i varma och kalla färger. Grundfärgerna gul och röd är varma färger, följaktligen är även orange en varm färg då den är en blandning mellan gul och röd. Blå är en kall färg. Lila och grön är ju blandningar av varma och kalla färger och man kan prata om kalla och varma nyanser av dessa färger. Vi människor lägger märke till varma färger lite extra. Vi uppfattar det som att de står ut mer än kalla färger och därför uppfattar vi också varma färger som om de är närmare i en bild. Detta kan konstnärer använda för att skapa en ökad känslan av djup eller ytmässighet i en bild.

Lyckliga familjen (1922)

ATT BERÄTTA:

Bilden förställer en familj med mamma, pappa och barn. Pappan hette Gösta och han var Bror Hjorths storebror. Mamman hette Lilly och barnet Ingela. När Gösta fick se målningen blev han jättearg. Han visste att Bror kunde måla mycket "finare" än vad han gjorde på den här bilden. Men det här med vad som är fint är knepigt, olika personer kan ju tycka att olika saker är bra eller fint. Bror Hjorth blev nöjd med tavlan, den hänger fortfarande i hans vardagsrum i museet. Konst som han inte var nöjd med kastade han bort eller målade om. Gösta hade kanske tänkt sig en bild som var mer likt så som de såg ut i verkligheten, som på fotografiet som Bror Hjorth tittade på när han gjorde sin bild. Bror har istället gjort en målning med humor. När man överdriver och förstärker en del av en persons utseende kallas det att man gör en karikatyr.

Även om Bror Hjorth säkert ville retas med Gösta finns det mycket i tavlan som han tänkt ut väldigt noga. Han målade t.ex. med komplementfärger bredvid varandra. Det får färgerna att lysa lite extra. Han har också jobbat noggrant med riktningarna i den bilden. Det är många saker som är antingen vertikala eller horisontella. Han valde också att måla personerna i ett rum som ser lantligt ut, med trasmattor på golvet och en moraklocka i bakgrunden. Rummet liknar kanske ett rum från huset där Bror och Gösta växte upp. Bror Hjorth målade tavla under tiden som han var i Paris och tänkte mycket på hur det var hemma. Han hämtade mycket inspiration från sin uppväxtmiljö och den folkliga konst och traditionen som han hade haft runt sig. Kanske vill han påminna Gösta om var de kom ifrån?

ATT SAMTALA OM:

Vad gör personerna på bilden? Varför tror du de sitter och står så där? Gösta blev arg när han fick tavlan. Kan du se något som du tror han blev arg över?

Låt barnen titta på bilden och se om de kan upptäcka var komplementfärgerna är målade bredvid varandra!

Pappans gröna kläder står i kontrast till hans röda tofflor, vars röda färg förstärks av grön skugga runt dem. Orange och blått förstärker bebisens näsa och ögon. Vilka fler ställen kan ni hitta dessa färger på?

Om du vill kan ni också titta efter riktningar i tavlan. Vilka saker är stående (vertikala) och vilka är liggande (horisontella)?

Stående är till exempel klockan, gardinerna och stolen, men även pappans rygg, mammas klänning. Stolsitsen, pappans lår och axlar, mattornas ränder och fönsterbrädan är exempel på horisontaler. Till och med klockans visare är målade med en vertikal och en horisontell linje.

Finns det något som bryter av och är diagonalt eller cirkelformat i bilden?

Eva bland fornfynden (1966)

ATT BERÄTTA:

Den första versionen av det här konstverket gjorde Bror Hjorth redan i slutet av 1930-talet. Då deltog han i en tävling. Historiska museet i Stockholm skulle byggas och smyckas med konst. Bror Hjorth lämnade in denna här relief till tävlingen tillsammans med en annan bild som visade hela flickan Eva stående med en pojke bredvid sig och med fornfynd, dvs gamla skatter, under marken de står på. Tanken var att konstverket skulle vara på en port in till museet. Men Bror Hjorth vann inte tävlingen (portarna gjordes istället av konstnären Bror Marklund). Istället köpte Norrköpings museum en bronsgjutning av verket. Bror Hjorths omålade gipsrelief blev kvar i hans ateljé. 1966 bestämde han sig för att gjuta verket i cement och sedan målade han det.

Relief är en bild som är skulpterad i eller huggen ur ett platt yta. Den är platt som en målning på baksidan och kan hängas på en vägg, men den buktar ut och har former som en skulptur på framsidan.

Eva var lekkamrat till Bror Hjorths son. På bilden har hon inga kläder på kroppen, men över huvudet har hon en sjal som hon håller fast under hakan. Motiven på sjalen är inspirerade av gamla avbildningar av djur, kanske tyckte Bror Hjorths att det skulle passa bra till Historiska museet.

ATT SAMTALA OM:

Varför tror du Eva är naken på kroppen?

Vad tycker ni att det ser ut att vara för djur på sjalen?

Titta på färgerna Bror Hjorth använt när han målat. Var ser du varma färger? Var finns det kalla färger?

Ni kan fundera på varför Eva är röd på kinderna. Brukar du bli det ibland? När då i så fall?

I den här reliefen har Bror Hjorth använt kalla färger för att skapa känslan av djup. Den blå bakgrunden känns långt bort. Om ni tittat på Evas hår så kan ni se hur han målat det med en mörkare färg i vågornas dalar och en varm orange färg på topparna. Det gör att håret ser mer tredimensionellt ut än det faktiskt är.

Carina med blomma (1962)

ATT BERÄTTA:

Den här bilden är ett porträtt av en kvinna som hette Carina. Hon jobbade i en matbutik i närheten av Bror Hjorths hem. Han tyckte att hon var väldigt vacker och bad henne komma och vara modell så att han kunde måla av henne. Carina finns med på flera av Brors målningar. Man känner igen henne på glasögonen och det orangea håret. På bilden ser vi inget rum som Carina är i, bara en liten bit av en bordsskiva som hon lutar sig mot. Bilden är målad ganska sent i Bror Hjorths liv. Då målade han ofta med tydliga svarta konturer som ramar in de olika färgfälten. Konturerna gör att färgerna separeras och syns var och en för sig.

ATT SAMTALA OM:

Vad kan du se på bilden? Vad gör Carina?

Tror du hon tycker om att bli avmålad? Om hon kunde prata, vad tror du att hon skulle säga då?

Vilka varma respektive kalla färger kan ni se i den här bilden?

Fantisera att det gått en liten stund efter det här ögonblicket.

Vad tror du skulle ha hänt då? Har Carina kanske rest sig upp och gått någon annanstans? Plockat fler blommor? Tröttnat på att le och surar? Fantisera fritt!

Den här bilden upplever många som väldigt platt. Istället för att använda en kontrast mellan en varm förgrund och kalla bakgrund har Bror Hjorth gjort precis tvärtom. Den varma gula färgen i det vi tänker som bakgrund kommer närmare och bilden saknar djup.

Eget skapande

Alla bilderna i detta temat har varit porträtt. Barnens uppgift blir att måla ett porträtt av någon eller några personer som de gillar. Bror Hjorth målade alltid personer som han tyckte om. Det behöver inte bli en bild som liknar personen på riktigt, den som målar får bestämma hur det ska bli! Använd grundfärger och låt barnen blanda sina egna färger. Börja gärna med att visa hur man blanda olika färger. Ett tips när du ska blanda brun färg är att börja med att göra grön färg och sedan blanda den med röd.

Det är bra att ha den skapande uppgiften i direkt anslutning till att ni tittat på bilderna då intrycken från seendet kan hjälpa barnen att hitta egen inspiration. Målsättningen med det egna skapandet är att barnen får berätta med bild på sitt eget vis. Liksom i samtalet om konsten finns det inget rätt eller fel sätt att skapa. Alla gör som de vill. Undvik att prata om barnens bilder med bedömande termer som fint eller fullt. Försök istället hålla både ditt och barnens samtal kring vad bilderna berättar och uttrycker. Avsluta med att samla barnen runt de färdiga bilderna och låt var och en berätta vad sin bild föreställer. Återknyt till barnens kunskap om färgblandning genom att prata om vilka färger de gjort.

MATERIAL

- Grundfärger plus svart och vitt (temperablock eller flytande flaskfärg t.ex. redimix)
- Vitt tjockt papper, gärna växtpapper
- Penslar

FÄRGBLANDNING

röd + gul = orange

röd + blå = lila

blå + gul = grön

LÄNKAR

Bilder och folder

[Klicka här för att ladda hem allt material](#)

Bror Hjorths Hus hemsida
brorhjorthshus.se

Bror Hjorths Hus

NORBYVÄGEN 26 752 39 UPPSALA 018-567030
WWW.BRORHJORTHSHUS.SE